

HLADNI RAT / Zimna wojna / Poljska, 2018.

Redatelj: Pawel Pawlikowski

Mračna priča iz još mračnijih vremena

Čovjek udaljen od sebe, o sebe se sapliće - mogući je put razumijevanja filma Pawela Pawlikowskog „Hladni rat“.

Vremenski smještena u poslijeratnu Poljsku 50-tih i 60-tih godina prošlog stoljeća, ova slojevita filmska priča otkriva nam intimu jedne ljubavi kroz povijesnu sekvencu jednog naroda.

Ona je Zula (Joanna Kulig), uvjetno otpuštena zatvorenica, oceubojica mila lica, a on je Wiktor (Tomasz Kot), markantan, obrazovan, apolitičan glazbenik. Susreću se u trenutku kada Poljsku gazi ruska čizma. Komunizam i uravnilovka su u zamahu, čovjek nestaje, a ideologije bujaju. Veliki Vođe utiru put i kroje sudbine čitavih naroda. I tada se njemu događa ona, a njoj on. Ona je mlada djevojka, on je zreo muškarac. Ona ima sve što on želi: ljepotu, strastvenost, talent i srčanost, a on ima ono što ona traži: utjecaj, sigurnost i stabilnost. Odabrana od Wiktora između stotina djevojaka, ona će uspješno zapjevati u prestižnom nacionalnom ansamblu. U strahu od zatvorske kazne, s pogledom prema slobodnom zapadu, Zula će Wiktoru pjevati pjesme ljubavne, a Vođi budnice i rodoljubne. Wiktora će noću ljubiti, a za Vođu ga danju špijunirati. U raskoraku između ljubavi i straha, prvo za sebe, a zatim i za Wiktora, Zula odbija mogućnost prebjega s njim u Istočni Berlin i ostaje u Poljskoj. Odriče ga se, živi pod komunističkim režimom i gradi pjevačku karijeru. Prozapadni politički utjecaj omogućava joj, prvo povremene, a zatim i dugotrajne boravke u Parizu gdje ponovno susreće Wiktora, tada već etabliranog muzičara. No, različiti stilovi života i godine razdvojenosti su ih udaljili i, iako uspješni u karijerama, oni postaju izgubljeni u prisnosti. Zula se propija, emocionalno propada i vraća se u Poljsku. Udaje se za političara i nastavlja uz njega životariti s grčem spoznaje nepovratnog gubitka voljenog čovjeka. Jer Wiktor je taj kojeg će do samog kraja štiti, te zbog njih i s njim konačno umrijeti.

Ovu mračnu priču iz još mračnijih vremena rodne Poljske Pawlikowski donosi kroz istu filmsku atmosferu. Crno bijela tehnika i filmski format 4:3 zgusnuto prenose turobnost osjećaja glavnih protagonista i političku tlaku koju podnose. Narodni melos u molu, režimska klicanja u duru, rasplesani ansambli u fortu, šaputanja ljubavnika u pianu glazbeno oblikuju filmsku priču punu prijetvora, straha i zebnje pred režimom koji zatire osobnost pojedinca i patriotizam naroda. Tek s magličastim pariškim vinjetama prodišu i glavni likovi, krupni ih kadrovi i totali premetnu od aparatčika u čovjeka slobodnog u mislima, govoru i djelu. Iz nošnje uskakuju u večernje toalete, rakiju zamjenjuju šampanjcem, a narodne pjesme jazz improvizacijama. Željezna zavjesa nije u kadru, ali je u mentalnom objektivu redatelja i pretače se u filmsku atmosferu.

Ostaje pitanje koliko je ovaj film autobiografski jer Pawlikowski je i sam dijete hladnog rata. Emigrira iz Poljske u formativnoj dobi, roditelji se rastaju i on teško krči svoj doseljenički životni put. Uspio je, no žal za poljskim ravnicama i tugaljivim slavenskim melosom ostao je urezan u njegov filmski opus. Bjezgom od političke torture, čini se, nije pobjegao i od sebe. Njegova redateljska propitkivanja osobne su naravi i radi li se o saplitanju o sebe samog ili ne, filmovi Pawela Pawlikowskog ostavljaju gledatelja u uvjerenju da je riječ o redatelju koji autorski vrlo izražajno promišlja interakciju pojedinca, društva i političkog uređenja koje ih, htjeli to oni ili ne, bitno određuje i definira.

Za projekt Filmski kritičari 54+

napisala Višnja Bunata Blagović

Zagreb, prosinac 2018.